

KRONIKA**Akademik Igor Vrišer – sedemdesetletnik**

Ljubljana, 13. 1. 2000

CARMEN NAROBÉ

V navadi je, da poskušajo najožji sodelavci slavljenca ob takšnem jubileju podati pregled prehojene življenjske, predvsem pa znanstveno-strokovne in pedagoške ter širše poti, najpogosteje z vidika celotnega ustvarjalnega opusa slavljenca. S tem soglašam le delno. Prvič zaradi tega, ker sem seveda globoko prepričan, da tak jubilej ne sme in ne more biti zgolj navada, saj se prispevki o slavljenicah ne pišejo zaradi navade, marveč zaradi spoštovanja do človeka, znanstvenika, strokovnjaka, sodelavca kolega, profesorja, prijatelja, in ne nazadnje seveda tudi zaradi ustvarjalnega dela, ki ga je opravil. Drugič zaradi tega, ker lahko govorimo samo o dosedanjem delu z določenega področja ustvarjanja avtorja, ne pa tudi o ustvarjanju, ki šele nastaja, sedaj, ta trenutek. In tretjič zaradi tega, ker lahko ob taki priložnosti zapišemo o slavljenču tudi del tistega, kar morda nikoli ni bilo zapisano, kar je bilo mogoče velikokrat izrečeno na formalen ali neformalen način, ali pa še nikoli ni bilo na glas povedano, in je šele sedaj prilika, da se o tem spregovori. Še prav posebej velja to ob tej priložnosti, ko praznuje sedemdesetletnico akademik in redni profesor dr. Igor Vrišer, ki je neprestano prisoten v geografskih znanstvenih in strokovnih ter pedagoških krogih že več kot štirideset let.

Pri tem pa seveda ne gre za preštevanje stvari, za podatke o tem, kdaj se je rodil, kam ga je vodila življenjska pot, kdaj je dosegel določeno strokovno stopnjo in univerzitetno zvanje, katere pomembne funkcije je opravljal, kaj in koliko je napisal, kakšna priznanja je dobival za uspešno delo in tako dalje. Z vseh teh zornih kotov o profesorju Igorju Vrišerju ni težko pisati, saj je že samo njegova bogata zakladnica strokovnih člankov na področju teoretskih, metodoloških in vsebinskih vprašanj sistema poselitve oziroma urbanega sistema lahko predmet številnih razprav. Prepričan pa sem, da bo tudi za takšne preglede in njihove ocene še dovolj časa in priložnosti.

Na eni strani lahko rečemo, da marsikatero strokovno besedilo, ki ga je predvsem v zgodnjih ustvarjalnih letih napisal profesor Igor Vrišer, danes ni več v ospredju pozornosti strokovnih geografskih in regionalnih planerskih razprav. Pri tem ne gre zato, da ta spoznanja in rezultati znanstvenega in raziskovalnega dela ne bi bila več na takšen ali drugačen način aktualni, marveč preprosto zato, da so ta besedila postala sestavni, obvezni, nesporni del številnih referenc domačih in tujih strokovnjakov, ki v sedanjem času razmišljajo o geografski stroki, o urbanem sistemu in regionalnem razvoju. Le malo je znanstvenih in strokovnih raziskav in razprav znotraj geografije s področja ekonomske, urbane, industrijske in agrarne geografije ter geografske regionalizacije, ki se ne sklicujejo na prispevke, ki jih je zapisal oziroma jih objavlja profesor Igor Vrišer. Na drugi strani pa postajajo različni geografski pristopi in koncepti, ki jih je zastopal in jih zastopa profesor Igor Vrišer, ponovno predmet podrobnejših strokovnih analiz, preverjanj in vrednotenj.

Profesor Igor Vrišer je vedno zastopal geografsko stroko, in to zelo uspešno. Verjetno tudi zaradi tega, ker je neprestano odpiral teoretske, metodološke in vsebinske strokovne razprave znotraj same geografije in znal ponuditi strokovna spoznanja tudi drugim strokam in širšim strokovnim krogom, in ne nazadnje tudi laični javnosti, in sicer na razumljiv, jasen in uporaben način. In to tako, da je skozi konkretne raziskave »geografske stvarnosti« na področju ekonomske, urbane, industrijske in agrarne geografije ter regionalnega planiranja tudi nakazal možne rešitve, opozarjal na njihove dobre in slabe strani ter možne vplive in posledice. Osrednje dejstvo je, da je profesor Igor Vrišer vedno bil in bo prisoten v geografskih strokovnih krogih in tudi zunaj njih predvsem zaradi svoje strokovne korektnosti.

Pri tem nikoli ni skrival in zamolčal vsaj dveh stvari. Prve in brez dvoma najpomembnejše, uresničevanja temeljnega geografskega poslanstva: opis in razlago pokrajine, stvarnih razmer, pojavov in procesov takšnih, kot so. In pri geografskem poznavanju splošnih, posebnih in posameznih značilnosti pokrajin Slovenije je pravi mojster. Ne spomnim se, da na številnih terenskih vajah po Sloveniji ne bi znal odgovoriti na študentska vprašanja, pa naj je šlo še za tako vsakdanje vprašanje, kako se imenuje tista vasica na zahodnem robu hriba. Tudi to vedenje ima za profesor Igorja Vrišerja globlji pomen. Teh dejstev namreč nikoli ni imel samo za faktografijo, za gola dejstva, marveč za enega izmed temeljnih podlag, ki omogočajo geografiji, da opravlja svoje poslanstvo, kot orodje, brez katerega ni prvega geografskega pristopa. To sodi k abecedi geografije, ki se je lahko naučiš samo tako, da si v pokrajini. Šele prek tega in s pomočjo tega nam je omogočeno nadaljnje geografsko spoznavanje, poznavanje, razumevanje in razlaga stvarnih razmer. O njih se da pisati na splošno, univerzalno, abstraktno, vendar zgolj prek konkretnega, posameznega, specifičnega, v vseh njihovih pojavnih oblikah, funkcijah in strukturah. Drugo dejstvo je, da je profesor Igor Vrišer tudi zgodovinar in da so mu blizu zgodovinski pogledi, pa naj gre za metodološko naravnost in prikaz regionalnega razvoja ali za iskanje zgodovinskih virov kot pomoč za opis in razlago razvoja pokrajine kot celote ali posameznih pojavov in procesov. Pa ne gre za historicizem, daleč od tega. Razumeti je, da je tudi zgodovinski vidik geografske stvarnosti eden izmed metodoloških ali pa samo analitičnih orodij pri poskusih členitve in sinteze ter poskusih celovite razlage pokrajin, regij in razvoja.

Profesor Igor Vrišer se je vedno z vsemi strokovnimi močmi in srcem zavzemal za aplikacijo geografskih spoznanj za potrebe regionalnega planiranja. In tu ne razume aplikacije zgolj in samo v strokovnem smislu, marveč v širšem družbenem pogledu. Trdno zastopa stališče, da se aplikacija ne sme končati z analizo. Zastopa sicer klasični koncept »analize pred planom«, in tu vidi pomembno in temeljno vlogo geografske stroke. To je tisto, kar daje težo geografski stroki v več ali manj interdisciplinarnih borbah in soočenjih različnih strokovnih, velikokrat pa tudi čisto laičnih mnenj. Pri tem je neomajen in načelen. Vendar načelen tudi v tem pogledu, da geografske koncepte uresničuje z lastnimi konkretnimi raziskavami, znanstvenimi in strokovnimi prispevki ter številnimi objavami. Njegove razprave in prispevki so strukturirani okoli stvarnih dejstev. Mogoče je bil ravno zaradi tega včasih razumljen, vsaj v nekaterih strokovnih planerskih krogih, kot preveč tog, preveč stvaren, a se je kaj hitro velikokrat izkazalo, da so argumenti stvarnih geografskih razmer pogosto postavili na trdna tla marsikatera sme-

la predvidevanje. Na drugi strani pa je bil verjetno ravno zaradi takega znanja tako dobro sprejet v planerskih krogih.

Nesporno lahko govorimo o pojmu »geografske šole« na področju regionalnega planiranja v Sloveniji. In temelje te šole, če jo smem imenovati kar »geografska regionalna planerska šola«, je vsekakor postavil profesor Igor Vrišer. Lahko da ne v takem vrstnem redu, kot je zapisano, nesporno pa na vseh področjih, ki jih omenjam. Profesor Igor Vrišer je postavil predmet regionalnega planiranja med osrednje in usmeritvene predmete na dodiplomskem študiju na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete, na Fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo (sedanji Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo), na Oddelku za krajinsko arhitekturo Biotehnične fakultete in na Pedagoški fakulteti ter na Fakulteti za gradbeništvo v Mariboru. Osrednje prepoznavne vsebine te šole so v prvi vrsti vsekakor geografske podlage za regionalno planiranje oziroma geografski koncept, pristop k analizi stvarnih razmer v pokrajini, regijah, različnih prostorskih enotah, pojavov ali procesov za potrebe regionalnega planiranja. Danes bi to poimenovali z izrazom »ciljno usmerjena analiza«. Analiza, ki naj odgovori na vprašanja o temeljnih dejavnikih razvoja oblik, funkcij in struktur pokrajine in regije. Na tem področju je profesor Igor Vrišer venomer poudarjal in neomajno vztrajal na tem, da je geografska stvarnost – pokrajina – natančno določen predmet znanstvena raziskovanja, ki zahteva lastno terminologijo in metode. Za profesorja Igorja Vrišerja geografija nikoli ni bila zgolj metoda, samo določen način gledanja, ne zgolj metodologija, marveč znanstvena veda in zato mora jasno opredeliti svoj predmet proučevanja in ne zgolj samo to, kako gleda na pokrajino. Zgodovinski razvoj geografske stroke, geografski avtorji in geografske institucije ter objavljena geografska dela številnih avtorjev nedvomno govore v prid temu. Profesor Igor Vrišer se dobro zaveda, da lahko geografija edino na ta način enakopravno prispeva in vstopa v interdisciplinarni in multidisciplinarni značaj znanstvenega in strokovnega raziskovalnega in ne nazadnje tudi praktičnega dela na področju regionalnega planiranja.

Elementi »geografske regionalne planerske šole« so po zaslugi profesorja Igorja Vrišerja prerasli redne dodiplomske študijske okvirje in se nadaljevali še na individualni podiplomski študijski program na Oddelku za geografijo ter na Interdisciplinarni podiplomski študijski program iz urbanističnega in prostorskega planiranja na Fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo. K zadnjemu interdisciplinarnemu študijskemu programu lahko dodamo poleg regionalnega planiranja še predmet urbano geografijo. Še več, profesor Igor Vrišer je z vztrajanjem na geografskih konceptih in udejanjanju le-teh v številnih znanstvenih ekspertizah, raziskavah in strokovnih prispevkih ter akademskih krogih odpiral vrata tudi ostalim temeljnim geografskim predmetom, ki so jih predavali dr. Ivan Gams, dr. Darko Radinja, dr. Matjaž Jeršič, če omenim le nekatere, in so postali prepoznavni del planerske izobrazbe. Pri tem pa velja še posebej poudariti, da številni in raznovrstni rezultati geografske planerske šole niso ostali in ne ostajajo zgolj v akademskih krogih. Tudi po zaslugi profesorja Igorja Vrišerja in njegovega raznovrstnega strokovnega sodelovanja so bili in so prisotni tako na znanstvenoraziskovalnem področju številnih geografskih in tudi planerskih institucij, državnih in regionalnih zavodih ter uradih, kakor tudi v vsakodnevni planerski praksi na občinski ravni planiranja.

Ob jubileju profesorja Igorja Vrišerja bi zlahka lahko zapisali, da ni kaj dodati ali odvzeti od tistega, kar je bilo zapisanega. Sam naj seveda presodi, ali se strinja z našim mnenjem. Kljub temu pa si želimo, da bi profesor Igor Vrišer napisal, poleg tistega, kar ima sam v načrtu, vsaj še knjigo s predlaganim naslovom: Regionalno planiranje, dvaindvajset let pozneje.

Andrej Černe

Pomembnejša bibliografija akademika Igorja Vrišerja

Letošnji jubilarant akademik profesor dr. Igor Vrišer je s svojo bogato publicistično dejavnostjo pomembno sooblikoval slovensko geografsko bibliografijo druge polovice 20. stoletja. V petih desetletjih raziskovalnega in pedagoškega dela je objavil prek 300 del, od tega 22 samostojnih publikacij, 52 elaboratov, 170 razprav, 49 pomembnejših poljudnih člankov, okrog 40 recenzij. V slovenski bib-